

VERGETEN HERVORMERS: DE KARTUIZERS

12 oktober 2024

Dag van de Nederlandse Kerkgeschiedenis
Cuypershuis, Roermond

(Beeld Vincenzo Carducci, De martelaren van Roermond, tussen 1426-1433, Museo Prado Madrid.)

De orde van de kartuizers speelde een belangrijke, maar goeddeels onderbelichte rol in de hervormingsbewegingen vanaf de Late Middeleeuwen. Deels is dit te danken aan hun imago als kluizenaar-monniken, hoewel ze in de veertiende en de vijftiende eeuw hun kloosters juist in steden stichtten, vooral in de Nederlanden en Duitsland. Daar probeerden ze invloed uit te oefenen op de gelovigen door boeken en brieven te schrijven, pastorale gesprekken te voeren en ruimte te bieden voor retraites. Daarnaast zetten ze zich op concilies in voor een reorganisatie van de kerkelijke organisatie. Op deze Dag voor de Nederlandse Kerkgeschiedenis verdiepen we ons in hun bijdrage aan laatmiddeleeuwse hervorming, het hoe en waarom van de beeldvorming rond kartuizers en de hedendaagse actualiteit van deze middeleeuwse kluizenaar-monniken.

Programma

11.00-11.30	Inloop
11.30-11.45	Opening
11.45-12.30	Tom Gaens (Ruusbroecgenootschap, UA), De kartuizers en later-middeleeuwse Hervormingen
12.30-13.30	Lunch
13.30-14.15	Peter Thissen, Narren van de ascese en Alpe marmotten: het 'Nederlandse' beeld van de kartuizer monniken
14.15-15.00	Krijn Pansters (UvT), Kartuizerspiritualiteit en -ethiek
15.00-16.00	Excursie Roermond en de kartuizers

Tom Gaens schrijft ons: In de Latere Middeleeuwen werden de kartuizers niet alleen in een modelrol geduwd door hervormers, maar doorbraken zij zelf ook af en toe de stilte om zich actief in te laten met visitatie-opdrachten en hervormingen in andere religieuze ordes en congregaties en overige instellingen. Deze lezing geeft niet alleen een aantal voorbeelden van dergelijke bemoeienissen met de buitenwereld, maar graaft ook in de teksten van enkele leidende kartuizerauteurs naar de ideologische beweegredenen erachter.

Peter Thissen schrijft ons: De kartuizers zijn altijd de exoten onder de reguliere geestelijke geweest. Als de orde dat bijzondere al niet zelf koesterde, dan hebben buitenstaanders dat wel gedaan. Geheimzinnigheid vraagt immers zelf om speculaties. In wat nu Nederland is, hielden de kartuizerskloosters aan het einde van de zestiende eeuw op te bestaan. Dat verhinderde een aantal mensen niet om iets te vinden van de mannen van Bruno.

Deze lezing geeft een overzicht van de gedachten over de kartuizers van uiteenlopende auteurs als Pieter Cornelisz Hooft en Joost van den Vondel, later Jacob Campo Weijerman of Onno Zwier van Haren, tot moderne romanciers als Arthur Japin en Dimitri Verhulst. Het spannende is de constante die over ruim vier eeuwen te reconstrueren valt: zoals een kartuizer is er geen andere monnik.

Krijn Pansters schrijft ons: In deze lezing kijk ik ten eerste in een aantal primaire bronnen en geschriften naar de ethische ideeën en morele imperatieven die erin vervat zijn. Wat zijn de implicaties van de cultus van afscheiding van de wereld en het ethos van innerlijkheid voor kartuizeropvattingen over wat het betekent om volmaakt te zijn in ethische zin? Ten tweede richt ik mij op de vormen en functies van deugdzaamheid in deze sleuteldocumenten. Welke individuele en sociale gewoonten en gedragingen bevelen de stichters en latere auteurs aan als ideaal voor hen die in de verlaten "woestijn" en ver van de wijdere "wereld" leven? Ten derde kijk naar de kartuizers vanuit een deugdethisch perspectief. In hoeverre kunnen de kartuizerdeugden - die in de eerste plaats bedoeld waren voor kluizenaars die zich binnen muren verborgen hielden - relevant zijn voor mensen die in de wereld leven, vandaag de dag?

Wanneer & waar

12 oktober 2024, 11.00-16.00 uur
Cuypershuis, Pierre Cuypersstraat 1, 6041 XG Roermond.

Het Cuypershuis ligt op ca. 15 minuten wandelen vanaf NS-station Roermond.
Bus 68 (richting Echt) rijdt van af het station naar het Cuypershuis. Uitstaphalte is Zwartbroekplein.

Aanmelden

De kosten zijn voor leden 10 euro en voor niet-leden 15 euro, ter plekke te voldoen. In deze prijs is koffie/thee, lunch en rondleiding inbegrepen.

Opgave voor **1 oktober 2024** via een mail naar: mathilde.van.dijk@rug.nl.
Inlichtingen bij Mathilde van Dijk: mathilde.van.dijk@rug.nl.

